

Arengustrateegiale TARTU 2030 laekunud ettepanekud

Nr	Ettepanek	Esitaja ja põhjendus	Arvestamine
1.	Rajada kolm jalakäijate tunnelit: *kahe kaubamaja vahele *Vanemuise alumise parkla juurde *Riiamäele	<u>Tõnu Valge</u> Tunnelite ehitamine vähendaks oluliselt saastamist ja oleks liiklusele sujuvam	Mitte arvestada. Arengustrateegia on dokument, kus määratletakse väga üldised arengupõhimõtted ja tegevussuunad. Detailsemalt käsitletakse transpordi valdkonna meetmeid ja tegevusi transpordi arengukavas.
2.	Renoveerida Tartu Aleksander Puškini kooli ujula.	<u>Irina Panova - Tartu Aleksander Puškini kooli hoolekogu esinaine</u> Ujula on nõutud ja pidevalt kasutuses, kuid on amortiseerunud. Siin õpivad ujuma ja lihvimad oma ujumisoskust Aleksander Puškini ja Emajõe Kooli õpilased, Tartu ujumisklubi kasvandikud ning Tartu linna täiskasvanud elanikud. Aasta jooksul kasutab basseini ca 700 inimest ning basseini on kasutusel igal tööpäeval hommikust õhtuni. Ujumistreeningud arendavad ujumisoskust, tugevdavad kogu organismi ning seetõttu Tartu Aleksander Puškini kooli basseini renoveerimine on väga hea investeering Tartu linna laste tervise arendamisesse.	Mitte arvestada. Arengustrateegia on dokument, kus määratletakse väga üldised arengupõhimõtted ja tegevussuunad. Detailsemalt käsitletakse koolide investeeringuvajadusi koolide arengukavades ning nendega arvestatakse vastavalt linnaeelarve võimalustele.
3.	Täiendada arengustrateegia lisa 4 <i>Arendustöö institutsionaalne jaotus lahtrit Loov linn/Mittetulundussektor järgmise lausega:</i> Linn toetab mittetulundusühendusi	<u>Heikki Valk – Tartu Maarja Kiriku SA</u> Teises maailmasõjas tõsiselt kannatada saanud Tartu Maarja kiriku hoone kujutab endast Eesti klassitsistliku arhitektuuri unikaalset näidet ja on Eesti kultuuriloo oluline mälestis. Kiriku taastamiseks loodud Tartu Maarja Kiriku Sihtasutus on koostöös linna ja teiste omavalitsuste ning	Arvestada. Lisada lause lisa 4 lahtrisse Loov linn/Kohalik omavalitsus, kus on rõhk linnapoolsetel kohustustel.

	ajalooliste pühakodade taastamisel ja säilitamisel	toetajatega jõudnud teha vajalikud tööd hoone säilitamiseks nii, et olemasolevaid ruume on võimalik kasutada jumalateenistuste ja kontsertide pidamiseks. Edukalt on läbiviidud hoone arhitektuurikonkurss ning lõpule jõudmas projekteerimine, mille tulemusena on praeguseks valminud kiriku eelprojekt ja ning mais valmib ka hoone põhiprojekt. Selleks, et kindlustada linna jaoks olulise arhitektuurimälestise taastamine teeme ettepaneku täiendada arengustrateegia „Tartu 2030“ lisa 4 alajaotuse: „Loov linn/Mittetulundussektor“ sõnastust.	
4.	Kaaluda Supilinna ja Ülejõe linnaosi ühendava kergliiklussilla ehitamist haljastatud sillana, e rohesillana	<p><u>Maris Kruise</u> Dokumendis on kirjas, et Supilinna ja Ülejõe linnaosi ühendav kergliiklussild, on plaanis tulevikus tõepoolest rajada.</p> <p>Teen ettepaneku kaaluda Marja-Lubja tn kergliiklussilla ehitamist haljastatud nn rohesillana. Sillale võiks paigutada lisaks jalg- ja/või kergliiklusteele lillepeenraid, ilupõõsaid, ehk ka madalamaid puid ning võimalusel mõned pingid, kus inimesed saaks soovi korral istuda ning jõe vaadet ja rohelist nautida. Idee pärineb Londonisse Thamesi jõe planeeritavast „aiasillast“, mis peaks kõigi eelduste kohaselt valmima aastal 2018 (http://www.gardenbridgetrust.org/index.html)</p> <p>Ilmselgelt pole tegu just odavaima sillavariandiga, ent taoline lahendus sobiks rohelisust hindavasse Tartusse hästi ning ehk aitaks ka rohkem elu</p>	<p>Mitte arvestada. Arengustrateegia on dokument, kus määratletakse väga üldised arengupõhimõtted ja tegevussuunad. Detailsemalt käsitletakse transpordi valdkonna meetmeid ja tegevusi transpordi arengukavas.</p>

		Emajõe ja jõe äärde tuua.	
5.	Täiendada lk 7 ptk 2.6. <i>Keskkonnasäästlik mõtteviis ja kliimamuutustega toimetulek</i> teist lõiku järgmise lausega: Linnaruumi planeerimisel ja kujundamisel luuakse linnaruumi ja perifeersetele rohealadele võimalusi linnaaiandusega tegelemiseks.	<u>Siim Vatalin</u> Linnaaiandus pakub linlastele alternatiivseid keskkonnasõbralikke toimetulekustrateegiaid – eriti just sotsiaalselt tundlikele gruppidele – ning toetab linlaste mõtteviisi, kus on olulisel kohal loodusega tasakaaluline kooseksisteerimine.	Arvestada. <u>Lõigu uus sõnastus:</u> <i>Keskkonnasäästlik elulaad peab jõudma kõigi linlasteni. Linnaelus tähendab see keskkonnasõbralikumat jäätmete kogumist, sorteerimist ja ladustamist. Eluaseme rajamisel ja renoveerimisel eelistatakse loodussõbralikke lahendusi ja materjale ning tõhusat energiakasutust. Linnaelu korraldades piiratakse stiihilist valglinnastumist, soositakse kergliiklust ja ühistranspordi kasutamist. Linnaruumi planeerimisel ja kujundamisel luuakse võimalusi linnaaiandusega tegelemiseks. Töökorralduses rakendatakse üha enam paberivaba asjaajamist, rakendatakse uusi tarbijasõbralikke tehnoloogilisi lahendusi teenuste pakkumisel.</i>
6.	Täiendada ptk 5.3. <i>Tartu on inspireeriva elukeskkonnaga linn</i> allvisiooni teist lõiku järgmise lausega: Tartul on olemas pikaajaline kergliikluse arenguvision ja selle rakendamise juhendid, mida rakendatakse süsteemselt ja tulevikku vaatavalt.	<u>Siim Vatalin</u> Tartu jalgrattaliikluse arenguskeemi (ja arenguvisioni) ajakohastamine ning kergliikluse arendamise juhendite koostamine on linnavalitsuses juba ettevalmistamisel ning säärane arengusuund on saanud ka kergliikluse arendamise komisjoni üldise heakskiidu. Küsimus on vaid detailides: milline see täpselt hakkab olema, selle kallal töötatakse, kuid ilma säärase strateegia ja juhiste süsteemse rakendamiseta ei ole Tartul võimalik muutuda tõeliselt jalakäija- ja jalgrattasõbralikuks linnaks – seda oleks mõistlik ka välja öelda.	Mitte arvestada. Kergliikluse arenguvisioni- ja selle rakendamine on pigem transpordi arengukava tasandi küsimus. See lause ei sobi TARTU 2030 allvisiooni sõnastusse, kuna kergliikluse vision ja juhend valmivad juba lähiajal ja aastaks 2030 peaks siis tänu sellele kergliikluse arenguvisionile ja vastava tegevusjuhendi rakendamisele olema saavutatud olukord, et me võiksime Tartut nimetada jalakäija- ja

			jalgrattasõbralikuks linnaks, nagu TARTU 2030 allvisioonis juba märgitud on.
7.	<p>Täiendada peatüki 5.3. Tartu on inspireeriva elukeskkonnaga linn eesmärgi T 9.6. sõnastust järgnevalt:</p> <p><i>T 9.6. Rohevõrgustiku säilitamine, linnakeskkonna inimsõbralikkuse suurendamine (mänguväljakud, lemmikloomadega jalutamise kohad, piknikualad, püsialad linnaaiandusega tegelemiseks, sportimisvõimalused jms) ja linnaruumi rikastavate avalikus kasutuses olevate alade arendamine (Toomemägi, Tähtvere Puhkepark, Laululava, Anne kanali piirkond jms).</i></p>	<p><u>Siim Vatalin</u> Tartu linna arengukava 2013 – 2020 juba rõhutab linnaaianduse olulisust ja selle arenguvajadust, eriti just püsi kasutusega linnaaianduse maade leidmist selleks otstarbeks; Tartus on juba praegu suur hulk linnaaiandusega tegelevaid linlasi ning piire seab vaid võimaluste puudus; linnaaiandusest huvitatud osapooli koondav eestkostevõrgustik Tartu Linnaaianduse Foorum kavandab sel aastal Tartu linnaga konsultatsioonide alustamist maatükkide leidmiseks püsi kasutuses linnaaedade tarbeks.</p>	<p>Arvestatud sisuliselt. Vt ettepaneku 5 arvestamist.</p>
8.	<p>Täiendada peatüki 5.3. Tartu on inspireeriva elukeskkonnaga linn tegevussuuna T 11.3 sõnastust järgnevalt:</p> <p><i>T 11.3. Linnasiseste põhitänavate, sildade ja ristmike, kergliiklus- ja kõnniteede ning muude tervikliku kergliiklusvõrgustiku toimimiseks vajalike</i></p>	<p><u>Siim Vatalin</u> Kergliiklusteede arendamise juhend on koostamisel, selle protsessiga paralleelselt toimub ka Tartu linna jalgrattaliikluse arenguskeemi läbi vaatamine ning linn saab kergliikluse arendamise juhendile selles sõnastuses anda just säärase strateegilise rolli, mis võimaldab selle järgimist realses arendustegevuses.</p>	<p>Mitte arvestada. Arengustrateegia on dokument, kus määratletakse väga üldised arengupõhimõtted ja tegevussuunad. Detailsemalt käsitletakse transpordi valdkonna meetmeid ja tegevusi transpordi arengukavas.</p>

	liikluslahenduste väljaehitamine, mis on kooskõlas kergliiklusteede arendamise juhendis sisalduvate arengueesmärkide ja standarditega.		
9.	<i>Arengustrateegias Tartu 2030</i> peaks kliimamuutuste peatükis olema välja toodud ka kliimamuutustega kohanemine.	Hans Orru – TÜ tervishoiu instituut Marko Kaasik – TÜ füüsika instituut Lisaks on antud peatükis tegemist väga üldiste väidetega. Võiks olla siiski täpsemalt välja toodud, kuidas toimub elanike kaitse, kas on plaanis hoiatussüsteemi väljatöötamine ning kuidas oleks võimalik tagada elanike tervise kaitse muutavas kliimas.	Mitte arvestada. Strateegia on väga üldine dokument, siin pole võimalik ühte kitsast valdkonda detailselt käsitleda. Erinevate hädaolukordade lahendamise ning elanike hoiatussüsteemi väljatöötamisega tegeleb linnavalitsuse juures töötav kriisikomisjon.
10.	Arengukava keskkonnaseisundit kajastavates osades on puudu õhukvaliteedist tulenevate probleemide vähendamine (viidatud vaid transiitliikluse vähendamisele).	Hans Orru – TÜ tervishoiu instituut Marko Kaasik – TÜ füüsika instituut On teada, et halva õhukvaliteedi tõttu võivad teatud Tartu piirkondades elada inimesed enam kui aasta vähem. Uurimistööde andmetel (Orru jt, 2011*) on suurima saastega piirkonnaks Karlova, mida mõjutab eeskätt ahikütte suits, aga ka piirkonna autoliikluse saaste. <i>*(rahvatervis.ut.ee/bitstream/1/5081/1/Orru2011.pdf)</i>	Mitte arvestada. Strateegia on väga üldine dokument, siin pole võimalik ühte kitsast valdkonda detailselt käsitleda. CO ₂ heitkoguste vähendamise võimalusi kajastatakse täpsemalt Tartu linna säästva energiamajanduse tegevuskavas
11.	Arengukavast on puudu konkreetsed meetmed selle kohta, kuidas vähendada müra ja selle võimalikku tervisemõju.	Hans Orru – TÜ tervishoiu instituut Marko Kaasik – TÜ füüsika instituut	Mitte arvestada. Müra vähendamise meetmeid käsitletakse eraldi Tartu linna välisõhus leviva keskkonnamüra vähendamise tegevuskavas.
12.	Täpsemalt peaks olema välja toodud terviseedenduslike	Hans Orru – TÜ tervishoiu instituut Marko Kaasik – TÜ füüsika instituut	Mitte arvestada. Strateegia on väga üldine dokument, siin pole

	objektide arendamise strateegia.	Sportimine või ka jalgrattaga liikumine igapäevaste käikude tarvis on äärmisest olulised füüsilise liikumise ja tervise seisukohast. Lisaks peaks nende puhul arvestama ka õhusaaste ja müra minimeerimise ning kasutatavusega (s.h kaugus elukohast).	võimalik ühte kitsast valdkonda detailselt käsitleda. Üldisel kujul on terviseedenduslike objektide arendamine strateegias kirjas. Nt tegevussuund 17.5. Atraktiivse ja võimalusterohke tervisespordivõrgustiku väljaarendamine.
13.	Puuduvad viited selle kohta, kuidas hakatakse jälgima keskkonnaseisundit ja inimeste tervist.	<u>Hans Orru – TÜ tervishoiu instituut</u> <u>Marko Kaasik – TÜ füüsika instituut</u>	Mitte arvestada. Strateegia on väga üldine dokument, siin pole võimalik ühte kitsast valdkonda detailselt käsitleda. Keskkonnaseisundit jälgitakse pidevalt. Alates 1996. aastast toimuvad Igal aastal välisõhu lämmastikdioksiidi kontsentratsiooni mõõdistused linna eri piirkondades. 2013.a tehti Tartu linna süsinikdioksiidi heitkoguste inventuur, mis oli alusmaterjaliks säästva energiamajanduse tegevuskava koostamisele.

14.	Kui on kirjeldatud erinevaid visioone, siis peaks hindama, millised nendest on paremad keskkonna ja tervise seisukohast.	<u>Hans Orru</u> – TÜ tervishoiu instituut <u>Marko Kaasik</u> – TÜ füüsika instituut Tartu linna üldplaneeringu raames on vaja kõigepealt välja selgitada hetkeolukord ja siis hinnata eri stsenaariumite mõju sellele.	Mitte arvestada. Antud dokumendis on esitatud viie erineva eluvaldkonna puhul igaihe kohta üks optimaalne visioonivariant. Ühte valdkonda teistest paremaks hinnata pole võimalik, kuna arendada tuleb kõiki linnaelu valdkondi ning iga valdkonna arendamisel tuleb järgida keskkonnahoiu põhimõtteid.
15.	Lisada arenguseire näitajatesse (Lisa 5) näitaja „ õhusaastest tingitud surmade ja hospitaliseerimiste arv “.	<u>Hans Orru</u> – TÜ tervishoiu instituut <u>Marko Kaasik</u> – TÜ füüsika instituut Nende näitajate hindamise meetodika koos varasema hinnanguga on kirjeldatud (rahvatervis.ut.ee/bitstream/1/5081/1/Orru2011.pdf)	Mitte arvestada. Oleme oma arengunäitajate komplekti kokku pannud põhimõttel, et andmed oleksid kergesti kättesaadavad üldkasutatavatest registritest või linnavalitsuse osakondadest. Erandina põhinevad mõned näitajad elanike arvamusuuringutel, mida Tartu linn regulaarselt korraldab. Ettepanekus mainitud meetodika kasutamine eeldab eraldi uuringu tellimist, mis nähtavasti igal aastal kõne alla ei tuleks.
16.	Lisada <i>arengustrateegiasse Tartu 2030</i> punkt, mis näeks ette Tartu ajaloolise kesklinna II maailmasõjas ja selle järel hävinud linnastruktuuri, hoonete ja ehitiste tahtsustamist, uurimist ning osalise taastamise planeerimist ja selleks võimaluste otsimist.	<u>Andrus Rehemaa</u> Esmajärjekorras on vaja ette näha ajalooliste tänavaalade ning sümbolhoonete kruntide reserveerimist võimalikuks taastamiseks. Eelkõige tuleksid kõne alla Holmi tänav, Kivisild ja kaubahoov. Selleteemaliste kogemuste saamiseks ja põhimõtete tundmaõppimiseks tuleks võtta kontakti teiste Euroopa linnadega, kus viimastel aastatel ajaloolise rekonstrueerimise samade ülesannetega on	Mitte arvestada. Praegune Muinsuskaitseameti strateegia otsest taastamist ja koopiate ehitamist ei soosi, eesmärk on säilitada seda, mis on veel alles. Ka vanalinna muinsuskaitseala põhimäärus räägib linnaruumi elementide terviklikkuse taastamisest üksnes vajadusel.

		tegeletud (iseäranis Saksamaal), nt.: Dresden (Jumalaema kirik ja seda ümbritsevad vanalinna tänavad ja kvartalid), Frankfurt (vanalinn), Berliin (kesklinna planeeringu ja sümbolhoonete, s.h. linnalossi käimasolev taastamine), Potsdam (kesklinna kvartalite ja sümbolhoonete taastamine), Riia (Raekoja platsi hoonestuse, raekoja ja mustpeade maja taastamine).	
17.	<p>Lisada peatüki 5.1. <i>Tartu on kooli ja teadmuslinn</i> allvisiooni kirjeldavasse teksti alljärgnev lõik:</p> <p>Tartut juhib nutikas linnavalitsus ehk NUTSUS. Linnavalitsuse tegevuse põhieesmärk pole enam ametnikkonna privileegide kasvatamine tavakodanike arvelt, vaid tegutsetakse kõigi linnakodanike heaolu huvides. Õpetajate keskmine töötasu Tartu linnas moodustab valitavate ja ametisse nimetatavate ametnike omast juba 50% (2013.a. oli see ca 22% linna aastaaruande alusel). Linnavalitsus mõistab, et raha linnakodanike heaolu tagamiseks tuleb ettevõtetelt. Linnavalitsus väärtustab lisaks</p>	<u>Jaak Nigul</u>	Mitte arvestada. Kohaliku omavalitsuse roll erinevate valdkondade arendamisel on kajastatud lisas 4. Arendustöö institutsionaalne jaotus.

	kõrgtehnoloogilistele ka traditsioonilisi ettevõtteid, sest inimeste oskused ja võimed pole ühetaolised ja kõiki vajalikud ametid on võrdset väärikad.		
18.	Jätta peatüki 5.2. <i>Tartu on nutikas ettevõtluslinn</i> pealkirjast ära sõna nutikas ja sõnastada pealkiri järgmiselt: 5.2. Tartu on ettevõtluslinn	<u>Jaak Nigul</u> Punkti pealkirjast tuleks sõna „nutikas“ ära jätta, sest see jätab mulje, et enne käesoleva arengustrateegia vastuvõtmist tegutsesid Tartus „mittenuitkad“ ettevõtjad – see on solvav!	Mitte arvestada. Mõiste „nutikas“ lisamine ei tähenda seda, et varem poleks ettevõtjad nutikad olnud vaid pigem tahame rõhutada seda, et soovitud visiooni saavutame tänu sellele, et aastal 2030 tegutsevad Tartus jätkuvalt nutikad ettevõtjad.
19.	Sõnastada strateegias prioriteedid selliselt, et linna koolid ja lasteaiad tehakse korda lähema viie aasta jooksul ning sellevõrra vähendatakse kulutusi, mida pole seaduses ette nähtud.	<u>Jüri Ginter</u>	Mitte arvestada. Täpsem koolide ja lasteaedade kordategemise järjestus määratletakse linna arengukavas ja eelarvestrateegias. See sõltub ka kaasrahastuse saamise võimalustest.
20.	Sõnastada strateegias põhimõte, et linna bilanss ei või halveneda.	<u>Jüri Ginter</u> See tähendab, et ei võeta täiendavaid laene lapselaste kulul ja ei erastata või riigistata linna vara selleks, et see raha töötasudeks vm ära kulutada.	Mitte arvestada. Neid küsimusi reguleerib kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus. Linna rahalisi võimalusi käsitletakse põhjalikumalt eelarvestrateegias.
21.	Täiendada lisa 5. <i>Tartu 2030 arenguseire näitajad</i> uue kaasamise näitajaga: Linnavalitsuses esindamata volikogu liikmete ettepanekute volikogu poolt vastu võtmise arv ja osakaal.	<u>Jüri Ginter</u> See aitaks kaasa sellele, et opositsioon oleks konstruktiivne ja ei võtaks eeskujuga Tallinnast (pidevad umbusaldamised ja istungite venitamine) ja koalitsioon ei hääletaks maha opositsiooni ettepanekuid, et neid siis mõne aja pärast ise esitada ja seejärel vastu võtta (Tartu linna tava).	Mitte arvestada. Tegemist pole linna üldise arengutaseme näitajaga vaid võimu osapoolte omavahelisi suhteid kajastava näitajaga.
22.	Täiendada ptk 4. <i>Tartu arengu</i>	<u>Jüri-Ott Salm</u>	Mitte arvestada.

	<p><i>strateegilise kavandamise mudel järgneva:</i></p> <p>*anda ülevaade kehtivate arengukavade täitmisest ja peamistest eesmärkidest;</p> <p>*ülevaade sõlmitud kokkulepetest ja nende täitmisest (näit Linnapeade pakt);</p> <p>*ülevaade üldplaneeringuga seatud sihtidest.</p>	<p>Praegu puudub ühtne ülevaade linna arengudokumentides ja kokkulepetes seatud eesmärkide ning nende täitmise kohta. Linna majandusaasta aruandes või revisjonikomisjoni protokollides esitatu ei anna minu hinnangul ühtset ülevaadet valdkondlike arengukavade täitmisest ja võetud eesmärkidest.</p>	<p>Selle dokumendi eesmärk ei ole aruandlus vaid keskendumine soovitud tulevikule. Ka ei ole tulekuvisioni kajastav dokument see koht, kus antakse aru linna poolt sõlmitud kokkulepete täitmise ja üldplaneeringuga seatud sihtide täitmise kohta.</p> <p>Lisaks pole strateegia elluviimine pelgalt linnavalitsuse ülesanne vaid see eeldab kõikide Tartus tegutsevate asutuste, organisatsioonide, institutsioonide ja ka tavakodanike ühiseid jõupingutusi.</p>
23.	<p>Kaaluda peamiste indikaatorite/näidikute lisamist ja hetkeolukorra analüüsi lisamist, mis sisaldaks muuhulgas ka peamisi vajakuid.</p>	<p><u>Jüri-Ott Salm</u></p> <p>Hetkeolukorra analüüsi peaks sisaldama peamisi vajakuid (haridusasutuste vastavuse tagamine tuleohutuse ja tervisekaitse nõuetele; lasteaiakohtade problemaatika; taaskasutatud jäätmete osakaal; ühistranspordi optimeerimine, et saavutada mh transpordi arengukavas võetud eesmärgid (sh valglinnastumise mõju vähendamine läbi autotranspordi kasutuse vähenemise või kasvu peatumise, mille üheks näidikuks võib olla autode kasutamise kilometraaži vähenemine); kergliiklusteede ühenduvuse ja turvalisuse tagamine võimaldamaks mugavat liiklemist; rattaringluse loomine; linna infosüsteemide arendus, sh kodulehe ajakohastamine; vajakud linnatänavate olukorras; õhureostusest tingitud potentsiaalsete hospitaliseerimiste ja surmade arvu vähendamine (H. Orro uuringute põhjal), õnnetustes (näit liikluses, tulekahjud) vigastanute arvu vähenemine;</p>	<p>Mitte arvestada.</p> <p>Selle dokumendi eesmärk ei ole aruandlus vaid keskendumine soovitud tulevikule. Peamised näidikud allvisioonide arengutaseme mõõtmiseks on esitatud lisas 5. Nende alusel hakatakse valdkondade arengutaset igal aastal hindama majandusaasta aruande arengukava täitmise peatükis.</p>

		keskkonnasõbralike hangete arv (vastavad EL keskkonda säästvate hangete tingimused).	
24.	Täiendada ptk 5.3. <i>Tartu on inspireeriva elukeskkonnaga linn</i> järgnevaga: Linnapeade paktiga liitumisel on Tartu võtnud eesmärgiks vähendada aastaks 2020 CO2 heitkoguseid vähemalt 20%, rakendades selleks säästva energia tegevuskava oma pädevusse kuuluvates valdkondades, sh transpordi arengute suunamine (autoliikluse osakaalu vähendamine ühistranspordi, kergliikluse, sh rattaringluse arengu arvelt); energiatõhusus- ja sääst; taastuvenergia kasutus jne.	<u>Jüri-Ott Salm</u>	Arvestatud sisuliselt. Linnapeade paktiga liitumine ja sellest tulenev CO2 heitkoguste vähendamise kohustus on välja toodud peatükis 2.8. <i>Rahvusvaheline suhtlus</i> . Sellega seonduvad täpsemad meetmed ja tegevused kajastuvad säästva energiamajanduse tegevuskavas, mis kinnitatakse samuti linnavolikogu poolt.
25.	Täiendada lisa 5. <i>Tartu 2030 arenguseire näitajad</i> , lisades näidikutele baasandmed 2014. aasta põhiselt	<u>Jüri-Ott Salm</u>	Arvestada Lisaks baasandmetele täiendatakse arenguseire näitajaid ka sihtnäitudega.
26.	Täiendada lisa 5. <i>Tartu 2030 arenguseire näitajad</i> , lisades allvisiooni <i>Kooli ja teadmüslinn</i> arengutaseme hindamiseks järgmise näitaja:	<u>Jüri-Ott Salm</u> Baasindikaatoriks ettekirjutuste arv 2014.	Mitte arvestada. See ei ole arengunäitaja vaid seadusest tulenev kohustus. Vastavalt rahalistele võimalustele tegeletakse sellega pidevalt. Kuna ka nõuded muutuvad, siis sellist olukorra saavutamine on üsna ebatõenäoline,

	Linna haridusasutused vastavad tuleohutuse ja tervisekaitse jt nõuetele aastaks 2020		et kõik objektid mingil ajahetkel kehtestatud nõuetele vastaksid.
27.	<i>Lisa 5. Tartu 2030 arenguseire näitajad, allvisioon Nutikas ettevõtluslinn.</i> Kaaluda täiendava näidikuna säästva majandusliku heaolu indeksi (ISEW) või muu sarnase mõõte kasutuselevõtmist.	Jüri-Ott Salm ISEW-i eesmärk on mõõta elukvaliteeti parandavat majandustegevust. ISEW korrigeerib osaliselt SKT-d, lahutades sellest keskkonnakahjude ja sotsiaalsete probleemide tõrjumisega seotud kulud ning liites sellele kodumajapidamistes tehtava mitterahalise ja vabatahtliku töö väärtuse. (http://www.seit.ee/sass/?ID=1&L_ID=354)	Mitte arvestada. Selle indeksi arvutamine Tartu linna tasemel tundub üsna keeruline. Pigem on see riigi tasandi näitaja.
28.	<i>Lisa 5. Tartu 2030 arenguseire näitajad, allvisioon Inspireeriva elukeskkonnaga linn.</i> Lisada näidikuna: ühistranspordi kasutajate arv	Jüri-Ott Salm Transpordi arengukavas 2012-2020 on seatud järgnev siht kergliikluse ja ühistranspordi osakaalule liikluses: 2012 a. 72%; 2020 – 75%. Vastav indikaator aitaks mh jälgida selle sihi poole või sellest eemale liikumist.	Arvestada. Lisada arenguseire näitajana ühistranspordi kasutajate osakaal
29.	<i>Lisa 5. Tartu 2030 arenguseire näitajad, allvisioon Inspireeriva elukeskkonnaga linn.</i> Lisada näidikuna: ühinenud piletisüsteem	Jüri-Ott Salm	Mitte arvestada. See on pigem eesmärk, mitte arenguseire näitaja.
30.	<i>Lisa 5. Tartu 2030 arenguseire näitajad, allvisioon Inspireeriva</i>	Jüri-Ott Salm	Mitte arvestada. See on pigem eesmärk, mitte arenguseire

	<p>elukeskkonnaga linn.</p> <p>Lisada näidikuna: linnaliinid naabervaldadesse</p>		näitaja.
31.	<p><i>Lisa 5. Tartu 2030 arenguseire näitajad, allvisioon Inspireeriva elukeskkonnaga linn.</i></p> <p>Lisada näidikuna: Tartu linnavalitsuse pool pakutavate e-ja m-teenuste kasutajate arv.</p>	<p>Jüri-Ott Salm Annab võimaluse hinnata e-teenuste kasutatavust ja vajadust.</p>	<p>Mitte arvestada. Objektiivsete andmete saamine on raskendatud.</p>
32.	<p><i>Lisa 5. Tartu 2030 arenguseire näitajad, allvisioon Inspireeriva elukeskkonnaga linn.</i></p> <p>Määratleda mõõdik: <i>Parkide ja haljasalade pindala elaniku kohta linnaosade põhisel, mitte pindala elaniku kohta kogu linna põhisel; määratleda lähteseis ja soovituslik tase.</i></p>	<p>Jüri-Ott Salm Määratleda lähteseis ja soovituslik tase linnaositi.</p>	<p>Mitte arvestada. Arengustrateegias on otstarbekas piirduda üldise näitajaga linna tasandil.</p>
33.	<p><i>Lisa 5. Tartu 2030 arenguseire näitajad, allvisioon Hooliv linn.</i></p> <p>Lisada näidikuna: volikogus esindatud valimisliitude/erakondade arv</p>	<p>Jüri-Ott Salm <i>Avatus – tõdede, uskumuste, väärtuste ja elustiilide paljususe tunnustamine (ptk 3.2. Visiooni kandvad väärtused linnaelu korraldamisel).</i></p>	<p>Mitte arvestada. Tegemist pole linna üldise arengutaseme näitajaga vaid võimu osapoolte omavahelisi suhteid kajastava näitajaga.</p>
34.	<p><i>Lisa 5. Tartu 2030 arenguseire näitajad, allvisioon Loov linn.</i></p>	<p>Jüri-Ott Salm Praegu on indikaatoriks lugejate arv, kuid lugeja võib olla ka passiivne ja seega on üksnes lugejate arv</p>	<p>Arvestada sisuliselt Asendada lugejate arv külastuste arvuga. Külastuste arv võimaldab lugejate aktiivsust</p>

	Lisada näidikuna: laenutuste arv raamatukogudes	küsitava väärtusega.	objektiivsemalt hinnata kui lugejate või laenutuste arv.
35.	<i>Lisa 5. Tartu 2030 arenguseire näitajad, allvisioon Loov linn.</i> Lisada näidikuna: erinevate programmide ja näituste arv muuseumides	Jüri-Ott Salm Erinevate programmide ja näituste arv muuseumides võimaldab hinnata, kuivõrd muuseumid loovad või tegutsevad üksnes püsinäituste baasil.	Mitte arvestada. See näitaja ei kajasta valdkonna arengut objektiivselt ning seda statistikat pole võimalik erinevate asutuste osas andmebaasidest eraldi välja tuua.
36.	<i>Lisa 5. Tartu 2030 arenguseire näitajad, allvisioon Loov linn.</i> Lisada näidikuna: sportimispaikade kasutajate arv	Jüri-Ott Salm Sportimispaikade kasutajate arv võimaldab hinnata, kas need täidavad eesmärgi või pigem jäävad kasutusest välja, annab indikatsiooni, kas miskit vaja parandada vms	Mitte arvestada. Sellist statistikat pole võimalik olemasolevate andmebaaside põhjal eraldi välja tuua.
37.	<i>Lisa 5. Tartu 2030 arenguseire näitajad, allvisioon Loov linn.</i> Lisada näidikuna: Tartu kaasava eelarve kujundamises tehtud ettepanekute arv ja kaasatud linnakodanike arv	Jüri-Ott Salm Lisaks tuleks defineerida kaasav eelarve. Kaasav eelarve peaks hõlmama kogu linnaeelarve koostamise protsessi, oluline pole üksnes ettepanekute arv, vaid ka kaasatud linnakodanike ja nende poolt tehtud ettepanekute arv.	Arvestada sisuliselt. Asendada näitaja <i>Tartu kaasava eelarve kujundamises tehtud ettepanekute arv</i> näitajaga Tartu kaasava eelarve hääletamisel osalenute arv
38.	<i>Lisa 5. Tartu 2030 arenguseire näitajad, allvisioon Loov linn.</i> Lisada näidikuna: Tartu linna eelarve eelnõule tehtud ettepanekute ja nende tegijate arv	Jüri-Ott Salm Senine linnaeelarve koostamise protsess on olnud suhteliselt suletud (st avalikkusele on eelarve koostamise raames jagatud vähe taustainfot, näit linna osakondade eelarve soovid, ettekirjutuste maht haridusasutustele vms) ja teadaolevalt ei ole väljastpoolt volikogu ja linnavalitsust eelarvele ettepanekuid tulnud ega neid ka kogutud. 2015. A eelarve vastuvõtmise käigus avalikustati senisega	Mitte arvestada. On pigem linnavõimu küsimus ega võimalda mõõta linna üldist arengut.

		võrreldes rohkem teavet ja see loob linnakodanikele paremad võimalused ettepanekute tegemisel kogu linna eelarve koostamise protsessis või siis senise projektipõhise kaasava eelarve raames, kus linnakodanikele on antud võimalus esitada projekte ja hääletada nende üle väga kitsas raamistikus (ca 0.1% Tartu linna eelarvest).	
39.	Muuta ptk 2.3. <i>Tartu linnaruumi arukas kasutamine ja linnapiirkonnapõhine planeerimine</i> esimese lõigu sõnastust järgmiselt: lõigu keskel: ... <i>kergliikluste ehitamine</i> ... asemel ... kergliikluse arendamine ...	<u>Avo Rosenvald</u> Kergliiklusteed ei ole parim lahendus jalgrattaliikluseks, on vaja spetsiaalseid jalgrattaradu autoteede kõrval	Arvestada.
40.	Muuta ptk 2.3. <i>Tartu linnaruumi arukas kasutamine ja linnapiirkonnapõhine planeerimine</i> kolmanda lõigu sõnastust järgmiselt: lõigu keskel: ... <i>parkideks või parkmetsadeks</i> ... asemel ... parkideks, parkmetsadeks ja linnaaedadeks ...	<u>Avo Rosenvald</u> Linnapiiril ja vahetult selle taga on parimad kohad suuremateks linnaaedadeks	Arvestatud sisuliselt. Arvestatud peatükis 2.6. <i>Keskkonnasäästlik mõtteviis ja kliimamuutustega toimetulek.</i> Vt ettepanek 5.
41.	Kasutada ptk 3.2. <i>Visiooni kandvad väärtused linnaelu korraldamisel</i> „avatuse” mõiste seletuses „tõdede” asemel „ arvamuste ”	<u>Avo Rosenvald</u> Tõde on üks ja ainus, 15 aasta pärast ilmselt väheneb postmodernistlik väärarusaam selles osas	Arvestada.

42.	<p>Täiendada ptk 5.1. <i>Tartu on kooli ja teadmuslinn</i> allvisiooni kolmandat lõiku lausega:</p> <p>Lapsesõbraliku hariduslinnana arendab linn koostöös kolmanda sektoriga elukestvat perekasvatust</p>	<p><u>Avo Rosenvald</u> Koolihariduses antavast ei piisa, perekond ühiskonna alusvormina vajab toetamist</p>	<p>Mitte arvestada. Perekasvatus on vaid üks spetsiifiline valdkond, arengustrateegia kajastab laiemat koostöövajadust kooli, lapsevanemate ja kogukonna vahel (vt ptk 5.1. esimest lõiku), millega ka ettepaneku osa on kaetud.</p>
43.	<p>Lisada eesmärgi 9. <i>Tartus on inspireeriv, koostoimiv ja turvaline linnaruum, mida kasutatakse ja arendatakse jätkusuutlikkuse printsiibil</i> alla uus tegevussuund järgmises sõnastuses:</p> <p>T 9.7 Levinud on linnaaianduse erivormid köögivilja- ja lillepeenardest õunapuaedadeni nii era- kui kogukonnaaiana, eriti kortermajade ümbruses.</p>	<p><u>Avo Rosenvald</u></p>	<p>Arvestatud sisuliselt. See on üldise arengudokumendi jaoks liiga detailne sõnastus.</p> <p>Üldisemal kujul on arvestatud peatükis 2.6. Vt ettepanek 5.</p>
44.	<p>Lisada eesmärgi 9. <i>Tartus on inspireeriv, koostoimiv ja turvaline linnaruum, mida kasutatakse ja arendatakse jätkusuutlikkuse printsiibil</i> alla uus tegevussuund järgmises sõnastuses:</p> <p>T 9.8 Tondilossid on</p>	<p><u>Avo Rosenvald</u></p>	<p>Mitte arvestada. Ei ole strateegia tasemel tegevus. Pigem arengukava küsimus.</p>

	likvideeritud.		
45.	<p>Muuta tegevussuuna T 11.3. sõnastust järgmiselt:</p> <p><i>...kergliiklus- ja kõnniteede... asemel ...jalgrattaradade, kergliiklus- ja kõnniteede...</i></p>	<p><u>Avo Rosenvald</u> Kergliiklusteed ei ole parim lahendus jalgrattaliikluseks, on vaja spetsiaalseid jalgrattaradu autoteede kõrval.</p> <p>Uus sõnastus: <i>T 11.3. Linnasiseste põhitänavate, sildade ja ristmike, jalgrattaradade, kergliiklus- ja kõnniteede väljaheitamine</i></p>	Arvestada.
46.	<p>Lisada ptk 5.4. Tartu on hooliv linn allvisiooni kirjelduse lõppu lause:</p> <p>Tervislike Linnade Liidu liikmena mõtestab Tartu tervist mitte kui haiguse puudumist, vaid kui kõrgemat elukvaliteeti.</p>	<p><u>Avo Rosenvald</u> Tervislike Linnade Liit on parimaks võimaluseks eelmises lauses nimetatud koostöö ja avatud partnerluse viljelemisel terviseedenduse ja tervisepoliitika alal</p>	Mitte arvestada. Tartul ei ole plaanis astuda tervislike Linnade Võrgustiku liikmeks. Alternatiivina on Tartus käivitatud liikumine „Terve Tartu“
47.	<p>Täiendada alusharidust puuduvat osa:</p> <p>Laste mitmekülgseks arenguks kvaliteetse ja turvalise õpikeskkonnaga omanäoliste lapsehoiu- ja lasteaiakohtade tagamine, õpihimu ja loovust soodustavate tingimuste loomine koostöös õpetajate ja lastevanematega.</p> <p>Konkurentsivõimelise motivatsiooni- ja palgasüsteemi loomine lasteaedade töötajatele.</p>	<u>Piret Uluots</u>	Arvestada/Arvestatud sisuliselt. Täiendada ptk 5.1. allvisiooni ettepaneku 1. Lõiguga. Ettepaneku teise lõigu osas on sisuliselt arvestatud tegevussuunas T.1.1., milles nähakse ette haridustöötajatele konkurentsivõimelise motivatsiooni- ja palgasüsteemi loomist.

48.	Lisada arengustrateegiasse, et 2015. Aasta mais kuulutatakse välja konkurss J.W. Jannseni ja L. Koidula skulptuuri looja leidmiseks ning näha ette skulptuuri avamine 2018. A. mais	<u>Valter Haamer</u> On kahetsusväärne, et Tartus puudub mälestusmärk kaksiskulptuuri näol J.W. Jannsenile ja L. Koidulale. Soovitan lisada arengustrateegiasse, et 2015. Aasta mais kuulutatakse välja konkurss skulptuuri looja leidmiseks ning näha ette skulptuuri avamine 2018. A. mais (J.W.J. 199 sünniaastapäev). Pärnu on mõlema mälestuse väärikalt jäädvustanud juba ammu.	Mitte arvestada. Ei ole arengustrateegia taseme ettepanek.
49.	Lisada arengustrateegiasse seltsimaja ehitamine	<u>Valter Haamer</u> Tartu vajab harrastuskultuuri edendamiseks seltsimaja, kus seltside isetegevuslased saaks harjutada ja esineda. Seltsimaja tuleks ehitada kesklinna, et oleks kõigile kättesaadav. Tiigi seltsimaja ei suuda olla koduks 97 000 elanikuga linna isetegevuslastele.	Mitte arvestada. Ei ole arengustrateegia taseme ettepanek.
50.	Lisada arengustrateegiasse Kivisilla kui ajaloolise arhitektuurimälestusmärgi taastamine ja silla jalakäijate sillana kasutusele võtmine.	<u>Valter Haamer</u> Linna väärikus nõuaks Kivisilla kui ajaloolise arhitektuurimälestusmärgi taastamist linna arengustrateegias ja silla jalakäijate sillana kasutusele võtmist. Tegemist oleks ka tähtsa turismiobjektiga.	Mitte arvestada. Kivisilla taastamine ei ole lähema 20 aasta jooksul tõenäoline.
51.	Kõrgkoolide loetellu on sattunud Mainori filiaal, kuid sealt puudub Eesti suuruselt teise ülikooli TTÜ Tartu kolledž	<u>Ilmar Pihlak, TTÜ emeriitprofessor</u>	Arvestada sisuliselt. Uuendatud strateegia tekstis on kõrgkoolidest nimetatud vaid Tartu Ülikooli ja Eesti Maaülikooli. Ülejäänud kõrgkoolide ja nende filiaalide loetelu otsustati välja jätta, märgitud on ainult hariduse omandamise võimalused valdkonniti. Lisada ptk 1.3. Tartu – <i>alma mater Estoniae</i> teise lõigu teise lausesse insenerihariduse

			omandamise võimalus.
52.	Kui kirjutate soovist muuta linna jalakäija- ja jalgratturisõbralikumaks ning möönate, et linna läbivad kaks koridori Emajõe ja raudtee näol, siis kas ei tundu mõistlik luua lisa läbimis/ületusvõimalusi neile kahele?	<u>Kaarel Targo</u> (kodulehe vahendusel) Saan aru, et sillaehitus on kulukas ja tõttõelda on sildadega üsna okei. Aga kas paar jalakäijate tunnelit raudtee ülesõitide vahele poleks mõeldav?	Mitte arvestada. Ei ole arengustrateegia taseme ettepanek
53.	Kas linn ei saaks ülikooli tagant utsitada või kuidagi abiks olla, et üliõpilaste huviringidel oleks üks (või mitu) ruumi, mis oleks spetsiaalselt neile mõeldud ja mida ei pea jagama loengutega.	<u>Kaarel Targo</u> (kodulehe vahendusel) Aastaid (ligemale 15) on räägitud sellest, et Tartu Üliõpilasteater võiks saada omad ruumid. Vahepeal tundus, et ülikool isegi toetab seda ideed, aga tegudeni pole ikka veel jõutud. Minu meelest on see elementaarne, et kultuuri väärtustava ülikooli (ja linna) juures tegutseb tudengite teater (ja ka laulukoorid ja orkestrid jmt).	Mitte arvestada. Ei ole arengustrateegia taseme ettepanek.
54.	Dokument on liiga kantseliitlikus keelepruugis. Võiks olla rohkem n.ö laiatarbetekst, mis igale lugejale jõukohane ja arusaadav.	<u>Juta Juta</u> (kodulehe vahendusel)	Arvestada lühiversiooni koostamisel. Käesoleva dokumendi alusel on kavas koostada lühiversioon, mille koostamisel selle ettepanekuga arvestatakse